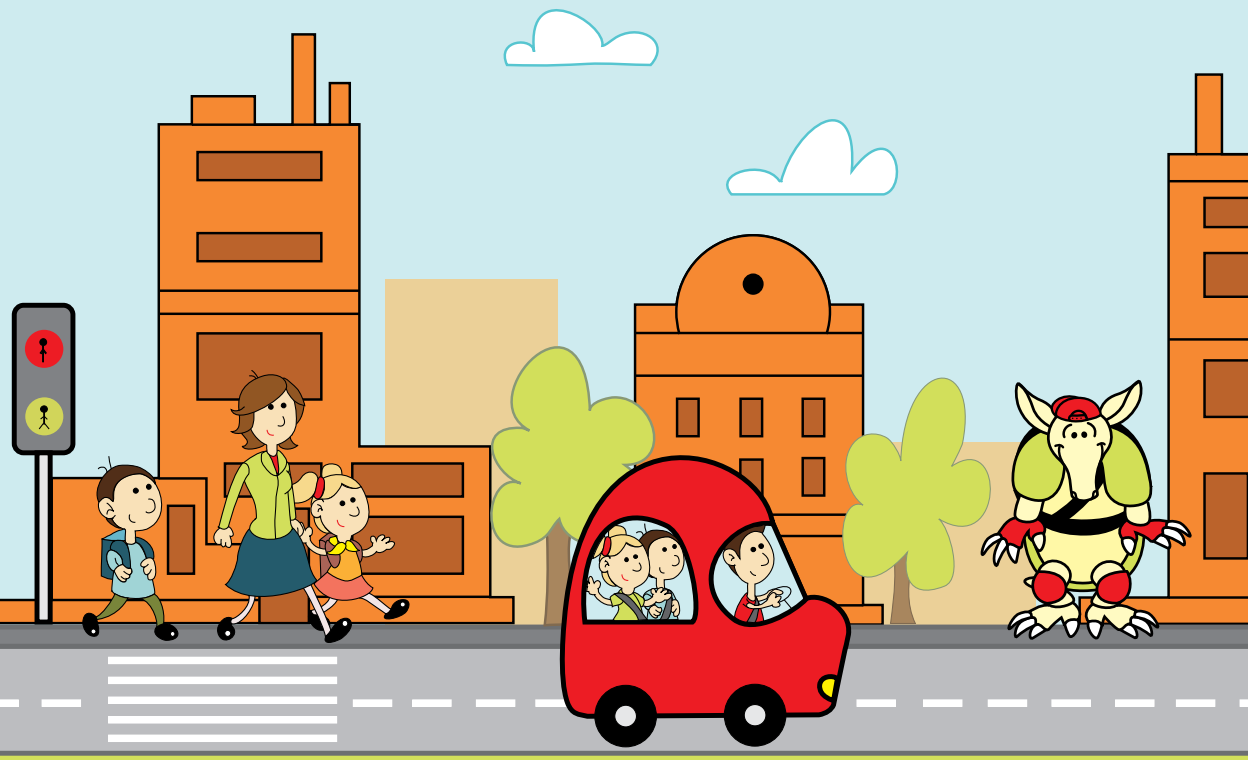
Red je vedno pas pripet!

Za večjo varnost otrok med vožnjo

JAVNA AGENCIJA
REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARNOST PROMETA

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu

Vozimo pametno!

Založil in izdal: Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa,
Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu
Prenovljena in dopolnjena izdaja 2010
Za izdajatelja mag. Bojan Žlender
Pri pripravi knjižice so sodelovali Mateja Markl, Bojan Oblak, dr. Vlasta Zabukovec, mag. Bojan Žlender.
Zbral in uredil mag. Bojan Žlender.
Fotografije: Diana Anđelič, Aleš Fevžer, Blaž Poženel, Peg Perego.
Uporabljen plakat in ilustracije so iz knjižice Geschnalt DVR, Bonn 2003,
Pasavec – Agencija Roorda, Amsterdam.
Oblikovanje Aanima, Ljubljana
Tisk: Tiskarna Formatisk d.o.o.
Naklada: 30.000
November 2010

SPOŠTOVANI STARŠI!

Izjemen razvoj vozil, cest in prometa, ki smo mu priča v zadnjih desetletjih, je poleg prednosti prinesel tudi negativne plati. Promet pomeni enega od najpomembnejših dejavnikov tveganja za naše zdravje in življenje. Še bolj pa to velja za zdravje in življenje otrok, saj jih ogrožajo predvsem prometne nesreče. Mnogi starši se ne zavedajo, kaj vse se lahko zgodi otrokom, če se vozijo v avtomobilu nepripeti in kar na običajnih sedežih. Že ostro zaviranje pri majhni hitrosti je dovolj, da otrok, ki ne spremlja dogajanja v prometu, kar poleti po avtomobilu ali celo ven iz njega in se poškoduje, če se ne zgodi celo najhujše. Velika večina predšolskih otrok, ki umrejo ali so hudo poškodovani v prometnih nesrečah, so potniki v osebnih avtomobilih, pogosto zato, ker niso ustrezno zavarovani z otroškimi varnostnimi sedeži in drugimi zadrževalnimi sistemi.

Vsaka vožnja z avtomobilom, tudi če je cilj oddaljen le nekaj kilometrov, je za otroka posebno doživetje. Širi mu obzorja, med vožnjo spoznava okolico, promet in sprejema navade in vzorce ravnanja voznika. Vse to so razlogi, da mora biti vsaka vožnja tudi varna vožnja.

Otroke smemo voziti v osebnem avtomobilu le, če so starosti primerno pripeti v otroškem varnostnem sedežu, ki je z običajnim varnostnim pasom pritrjen v vozilu.

Da bi spodbudili pravilno uporabo otroških varnostnih sedežev, smo v štirinajstih državah članicah EU pripravili skupno akcijo, s katero želimo opozoriti, da mora biti otrok v avtu vedno pripet v ustreznem sedežu, pa naj bo to vožnja v bližnji vrtec, šolo, trgovino ali na celodnevni izlet. Dosledna uporaba varnostnih pasov in sedežev oblikuje navado in zavest, da je treba nenehno skrbeti za lastno varnost in varnost drugih. Pri tem je zgled voznika in potnikov v avtomobilu, pripetih z varnostnim pasom na vseh sedežih v vozilu, sestavni del vzgojnih prizadevanj. Otrok ne bo razumel, zakaj mora biti pripet, če so ob njem ljudje, ki jih ima rad, a niso pripeti.

Akcija temelji na pozitivnih sporočilih in dobrem zgledu. Otroke bo opozarjala in spodbujala, da bodo vedno pripeti, navihana igriva žival pasavček. Izbrali smo jo, ker ima v vseh jezikih v imenu tudi besedo pas in z igro besed posredno opozarja na uporabo varnostnih pasov. Z gradivom akcije in sloganom: »Red je vedno pas pripet«, vas vabimo, da poskrbite za varnost otroka, ki ga vozite v avtu. Uporaba varnostnega pasu temelji na navadi. Ko se navadimo, da je prva naloga, ko sedemo v avto, da si pripnemo varnostni pas, se počutimo nelagodno, če tega ne storimo. Zato v sloganu, ki je usmerjen predvsem k starostni skupini otrok od 4 do 12 let, poudarjamo, da je uporaba otroških sedežev in varnostnih pasov red, ki se dosledno spoštuje, tako kot npr. umivanje.

Za otroke bo dodatna spodbuda za uporabo sedežev drobna igrača, pasavček, ki jo bodo nekateri dobili v vrtcu in šoli, ko bodo opravili ustrezno nalogo, ob kontrolah prometa, če bodo pravilno pripeti, ali na posebnih prireditvah, ki jih bomo organizirali v sodelovanju z občinskimi sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu.

Temeljni cilj je, da bi bil vsak otrok v osebnem avtomobilu ustrezno zavarovan. Poleg tega želimo izboljšati pravilno uporabo sedežev. Ni namreč dovolj, da sedež le kupimo in namestimo v avto. Pravilno mora biti pritrjen, saj le tako zagotavlja ustrezno zaščito, in otrok mora biti v sedežu pravilno pripet. V knjižici vam predstavljamo, kako izbrati sedež, ki bo primeren otrokovi starosti in telesni teži, kako ga namestiti v avto in kako pripeti otroka. Želimo, da bi vam bila koristen in prijazen vodnik pri iskanju odgovorov na vaša vprašanja. Predvsem od vas pa je odvisno, kako varno se bo vozil vaš otrok.

Srečno in varno na cesti!
mag. Bojan Žlender

ŽIVLJENJE JE V VAŠIH ROKAH

Od prvih varnostnih ukrepov v osebnih avtomobilih, ki so jih začeli razvijati v zgodnjih petdesetih letih, je varnostni pas še vedno eden od pomembnejših izumov za večjo varnost voznikov in potnikov v avtomobilu. Varnostni pas se je v desetletjih spreminjal in izboljševal. Že dolgo uporabljamo avtomatski varnostni pas, ki zagotavlja, da se trakovi pasu kar najbolj prilegajo telesu in s tem zmanjšujejo verjetnost poškodbe. Sodobna vozila imajo vgrajene samozatezne pasove, ki se ob trku še dodatno zategnejo in tako poskrbijo, da je nihanje telesa kar najmanjše, z omejevalniki zatezne sile pa se pas delno sprosti, če je zatezna sila prevelika in bi zaradi tega lahko prišlo do poškodb. Seveda ima veliko avtomobilov vgrajene tudi varnostne mehove (airbage) in ustrezne vzglavnike. Kljub sodobni tehniki še vedno velja, da moramo varnostni pas pripeti in preveriti, ali so ustrezno zaščiteni tudi drugi potniki v avtomobilu. Še zlasti to velja za otroke.

Vsi potniki v avtomobilu morajo biti pripeti, tudi na najkrajših vožnjah

Edina dobra rešitev je namestitev otroškega varnostnega sedeža, ki mora biti v avto pritrjen čvrsto in natančno po navodilih izdelovalca; otrok mora biti v njem tudi pripet, pas pa ustrezno zategnjen, da otrokovo telo ob morebitnem trku ne zaniha preveč. Odločitev za namestitev otroškega varnostnega sedeža v avto je prvi korak. Poleg tega je glede na starost otroka treba izbrati ustrezen in kakovosten sedež. Pomembno je, katere sedeže priporoča proizvajalec avtomobila, saj se vse vrste otroških sedežev ne dajo dobro pritrditi v vsak avto. Pred nakupom se splača preveriti, kako so posamezni sedeži ocenjeni na testih, ki jih pripravlja združenje NCAP ali potrošniške organizacije. Običajno na testih ocenjujejo kakovostnejše in dražje sedeže, zato bodite pri sedežih, ki jih ni mogoče najti v nobenem testu, še posebej previdni.

Pri uporabi otroških sedežev si je treba prizadevati, da bi bil sedež čimboljši. V primerjavi s ceno avtomobila in stroški za njegovo uporabo je otroški sedež bistveno cenejši. In otrok je naše največje bogastvo. Vsekakor je bolje, da je otrok pravilno pripet tudi v malo slabšem sedežu, kot pa da ni pripet.

SKUPINE SEDEŽEV

Različne skupine avtosedežev glede na otrokovo težo in starost

Otroški varnostni sedeži so glede na otrokovo težo in starost najpogosteje razdeljeni v štiri skupine.

SKUPINA 0+

V to skupino spadajo sedeži za otroke do največ 13 kg telesne teže oziroma do 10 mesecev starosti.

SKUPINA I

Vanjo spadajo sedeži za otroke od 9 do 18 kg telesne teže oziroma sedeži za otroke stare od 8 mesecev do približno 4 let

SKUPINA II + III

Vanjo spadajo sedeži za otroke, težke med 15 in 36 kg oziroma stare od 3 do 12 let

Sile, ki delujejo na otroka in otroški sedež, so ogromne

KAKO VOZIMO DOJENČKE

Novejši otroški varnostni sedeži za dojenčke so označeni z oznako 0+. Razlika je v dovoljeni telesni teži otroka, ki je pri skupini sedežev 0+ do 13 kg. Tak sedež omogoča, da ga običajno uporabljamo do 10. meseca starosti otroka.

Sedež moramo postaviti v avto tako, da je dojenček s hrbtom obrnjen v smer vožnje. Le tako ob morebitnem trku s celim telesom pritisne ob naslon sedeža. Več kot 60 % vseh avtomobilskih trkov je namreč čelnih, pri katerih deluje sila pojemka v smer vožnje. Če bi bil otrok obrnjen v smer vožnje, bi zaradi nesorazmerno velike teže glave prišlo do hudih poškodb vratnih vretenc. Vse več strokovnjakov priporoča tak način vožnje otroka celo do dopolnjenega 2. leta starosti.

Sedeži za dojenčke morajo biti nameščeni NASPROTNO smeri vožnje tako spredaj, kot zadaj

Sedež skupine 0+

Otroški varnostni sedež pritrdite v avto z isofix sistemom ali običajnim varnostnim pasom in v skladu z navodili proizvajalca. Pred nakupom prosite za nasvet prodajalca in preverite, ali so pasovi v vašem avtomobilu dovolj dolgi, da lahko pritrdite izbrani sedež. Dojenček mora biti v sedežu pripet z varnostnim pasom otroškega sedeža tako, da se pasovi tesno prilegajo otrokovemu telesu. Velika prednost sedežev za dojenčke je v tem, da lahko otroka pripnemo v sedež že v stanovanju in ga s sedežem prenesemo v avto. Tako lahko v miru in počasi namestimo vse trakove varnostnega pasu, da je otrok pravilno pripet.

Novorojenček ne sme biti v sedežu več kot eno uro.

Novejši sedeži imajo možnost pritrditve z isofix sistemom, kar je zelo enostavno, saj ni potrebno 'vleči' varnostnega pasu. Poleg isofix pritrditve nekateri proizvajalci nudijo tudi base pritrditev, pri kateri pritrdite spodnji podstavek (base) z varnostnim pasom (prečni del varnostnega pasu). Pri tem velja OPOZORILO: vedno morate varnostni pas namestiti tudi preko otroškega sedeža (diagonalnii del varnostnega pasu).

Podstavek ali "base" za avtosedež 0+

Pravilna pritrditev z varnostnim pasom (vedno tudi okrog sedeža)

Dojenček v otroškem sedežu je v avtu najbolj varen na zadnji klopi v avtomobilu, vendar le, če je sedež pritrjen z isofix sistemi ali s tritočkovnim varnostnim pasom. Otroški varnostni sedež lahko namestite tudi na sovoznikov sedež, če otroka vozite sami, vendar le, če v avto ni vgrajen varnostni meh (air bag) ali če ga lahko s posebnim ključem začasno izključite.

Izklopite airbag na sprednjem sovoznikovem sedežu

Oznaka (air bag) v avtomobilu vas opozarja, da otroka ni dovoljeno prevažati na prednjem sedežu, če varnostni meh ni izključen. Pri morebitnem aktiviranju varnostnega meha bi ta silovito udaril v otrokov sedež v višini glavice, kar lahko povzroči hude poškodbe.

Ročaj za prenašanje mora biti v avtomobilu postavljen v navpičnem položaju oz. čim bližje naslona avtomobilskega sedeža.

Stranski varnostni mehi ter zavese spredaj in zadaj se ne izklopijo, saj otroka in ostale potnike v primeru trka ščitijo pred poškodbami.

Košara za novorojenčke z dihalnimi težavami

V kolikor vozite starejšega otroka na sprednjem sovozniškem sedežu (seveda v ustreznem avtosedežu skupine I ali II + III), potem varnostnega meha ni potrebno izključiti, morate pa sovozniški avtosedež prestaviti v popolnoma končni položaj (potisniti čisto nazaj).

Dojenček je lahko v sedežu skupine 0+ le do dovoljene teže ali dokler glava ne doseže vrha školjke sedeža. Če so otrokova ramena više, kot sta odprtini za zgornja trakova varnostnega pasu, je to znak, da je otrok prerasel sedež za dojenčka in potrebuje sedež iz skupine I, ki je namenjen otrokom, težkim od 9 do 18 kg.

V zadnjem času se uporaba prenosnih košar (za dojenčke) povečuje, vendar bi vas želeli opozoriti, da je košara primerna le za dojenčke do približno 3-4 meseca starosti (do 9 kg)! Košaro se težje trdno pritrdi v avto in sile, ki delujejo v primeru trka so preveč prečno na otrokovo telo. Iz vseh crash testov so se pokazale za slabšo zaščito kot avtosedeži, primerne pa so za dojenčke, ki imajo težave z dihanjem, 'nedonošenčke' oz. rizične dojenčke. O uporabi košar za prevoz dojenčka se posvetujte z zdravnikom.

SEDEŽI SKUPINE I

Sedeži skupine I so z varnostnim pasom stalno pritrjeni v avtomobilu. Zelo pomembno je, da so trakovi varnostnega pasu dobro zategnjeni, da se sedež ne premika in da z nihanjem otroku med vožnjo ne povzroča neprijetnih občutkov. Če otroški varnostni sedež ni dobro pritrjen, se lahko ob trku pomakne iz svojega osnovnega položaja. To seveda še ne bi bilo tako hudo, če ne bi vedeli, da je med zadnjim in prednjim sedežem samo 60 centimetrov prostora za preživetje otroka, ki je pripet v sedežu.

Poleg tega, da je sedež pravilno in dobro pritrjen v avtomobilu, moramo poskrbeti, da je tudi otrok v sedežu pravilno pripet. Trakovi varnostnega pasu morajo biti poravnani in zategnjeni. Le tako ob morebitnem trku otrok ne bo zdrsnil iz sedeža ali dobil dodatnih poškodb zaradi varnostnih pasov. Bolj ko je ohlapen varnostni pas, daljša je pot, ko otrokovo telo ob trku poleti naprej in večja je sila, s katero ga zadrži pas. Pomembno je tudi, da sta odprtini za zgornja trakova varnostnega pasu više, kot so otrokova ramena.

Univerzalnih otroških sedežev, ki ponujajo zaščito otrok od rojstva do starosti 4 let, ne priporočamo. Tak sedež, ki skuša zadostiti zahtevam za varno vožnjo dojenčkov in veliko večjih ter trikrat težjih otrok, običajno ne daje potrebne varnosti in udobja za najmlajše.

Pri pritrditvi sedeža moramo dosledno upoštevati navodila proizvajalca sedežev. Pred nakupom se zato posvetujte s prodajalcem sedežev in serviserjem vašega avtomobila, kateri sedež vam priporočajo in kako ga lahko dobro pritrdite. Svetovanje pri nakupu in strokovna pomoč pri pritrditvi sedeža v avto sta bistveni lastnosti dobrega prodajalca.

Varnostni sedeži za večje otroke

SEDEŽI SKUPIN II IN III ALI I, II IN III

Za večje otroke - nad 18 kg telesne teže, uporabljamo posebne sedeže, jahače. Otroku na običajni sedež namestimo podstavek, tako da sedi višje in lahko uporablja običajni tritočkovni varnosti pas ali pas, ki je že vgrajen v sedež. Priporočamo, da imajo tudi naslon za hrbet (na sliki), ki otroku zagotavlja večje udobje med vožnjo, boljši bočni oprijem telesa, vzglavnik za oporo glavi in boljši potek varnostnega pasu prek ramen. Zadnji naslon naj bo premakljiv, da se lahko spreminja po višini in ima tudi vodilo za varnostni pas. V takšnih jahačih lahko otrok med vožnjo tudi zaspi in bo še vedno varno pripet. Na trgu so že na voljo univerzalni sedeži od 9 do 36 kg, ki so bistveno boljša rešitev, ker je jahač že v školjki sedeža in ga ni treba kupovati posebej. Tak sedež lahko uporabljamo 5 do 6 let, saj nam omogoča prilagajanje otrokovi teži in višini. Jahačev brez naslonov ne priporočamo!

Jahača moramo pripeti tudi, ko otroka ni v sedežu, da ne bi v primeru trka poletel po avtu in poškodoval drugih potnikov.

Sedež skupine I, II in III

Sedež skupine II in III

ISOFIX

Isofix sistem pritrditve sedeža v avto imajo samo sedeži skupin O+ in I (torej do 18 kg otrokove teže). Večina novejših modelov avtomobilov je že opremljena s pritrditvenimi točkami za varno pritrditev otroškega varnostnega sedeža isofix. Gre za standardiziran sistem pritrditve, ki omogoča, da se otroški sedež hitro, zelo trdno in predvsem brez napak namesti v avto.

Otroški varnostni sedež ima posebna vodila (na sliki), v karoseriji avtomobila pa so posebne zaponke, v katere se potisne sedež. Dobri so tisti sedeži, ki imajo dodatne opore v dno avtomobila (v prostor, ki je sicer namenjen za noge potnika na zadnjem sedežu), da se morebitna nihanja sedeža kar najbolj ublažijo. Sedeži isofix omogočajo izjemno hitro in pravilno namestitev. Sedež isofix namestimo v nekaj sekundah in ni nevarnosti, da v avtu ne bi bil pravilno pritrjen.

Pomembna prednost je, da se pri sedežih isofix zmanjšujejo sile, ki ob morebitnem trku delujejo na otroka. Tudi pri sedežih z isofix sistemom pritrjevanja velja, da se je treba natančno pozanimati, katere sedeže je mogoče dobro pritrditi v posamezen model avtomobila, saj so nekateri sedeži še dodatno prilagojeni za določen model avtomobila.

Namestitev sedeža z isofix sistemom

Sistem "seatfix" pri jahačih

Pri avtosedežih skupine II in III (jahač) pa se pritrdilne točke isofix uporabljajo le za trdnejšo namestitev sedeža, kar je predvsem pomembno v primeru stranskega trka oziroma, ko otroka ni v sedežu. Otrok pa mora biti za svojo varnost obvezno pripet s 3-točkovnim varnostnim pasom v avtomobilu.

Druga možnost so že v avtomobil vgrajeni sedeži, ki jih preprosto izvlečemo iz običajnega avtomobilskega sedeža, otrok pa uporablja običajni tritočkovni varnostni pas. Kar nekaj avtomobilskih proizvajalcev ponuja takšne sedeže kot dodatno opremo v svojih avtomobilih. Vsekakor je to zelo dobra možnost, saj so sedeži ustrezno preskušeni in ni težav z njihovo montažo.

Otrokom naj bo vožnja prijetna

NEKAJ NAPOTKOV ZA VOŽNJO OTROK

Ko vozite v avtomobilu otroke, morate biti pri vožnji še posebej pozorni. Prizadevajte si voziti čim bolj tekoče, brez naglih zaviranj ali pospeševanj. Tako se bo otrok bolje počutil in bo lažje prenašal vožnjo. Varnostni sedež namestite tako, da bo otrok sedel ali ležal kar najbolj udobno.

Poskrbite, da bodo vrata ob otrokovem sedežu zaprta tako, da jih ni možno odpreti z notranje strani. Večina avtomobilov ima vgrajeno tovrstno zaporo. Pri dolgih potovanjih se večkrat ustavite za počitek. Že pred odhodom na pot predvidite dovolj postankov, da bodo otroci lažje prenesli vožnjo. Med postankom morate otroku seveda omogočiti, da odide iz avtomobila. Še posebej pri vožnji v vročih dneh morate imeti vedno na voljo tekočino za pitje. Če bo otrok med vožnjo vseskozi gledal le skozi okno, se bo hitro začel dolgočasiti. Zato je priporočljivo, da ga zaposlite, tako da mu čas hitreje mine. Če je le možno, poskrbite, da otrok na zadnjih sedežih ne bo sam. Igra v dvoje je bolj zanimiva in čas hitreje mine, prav tako pa lahko sopotnik zadaj preprosto pobere igrače, ki padejo otroku s sedeža.

Ni nujno, da se otrok igra z običajnimi igračami. Med vožnjo si lahko izmislite tudi nove igre, povezane z vožnjo: npr. igra registrskih številk avtomobilov, ko z otrokom tekmujete, kdo bo prej naštel več avtomobilov s sodimi ali lihimi številkami.

Če je vašemu otroku rado slabo, ga poskušajte zaposliti z igrami, ki usmerijo njegovo pozornost na zunanjost avtomobila: štetje znakov, avtomobilov, opazovanje pokrajine in podobno.

Avtomobil vedno ustavite tako, da otrok iz avtomobila izstopi na površino za pešce in ne na cesto.
Ko otrok zraste do 150 cm, mu ni treba več uporabljati varnostnega sedeža, temveč lahko sedi na običajnem sedežu in uporablja tritočkovni varnostni pas v avtomobilu. Seveda tudi tu velja, da mora zgornji del pasu potekati prek otrokovega ramena, da morajo biti pasovi poravnani in tesno ob telesu, predvsem pa, da si je treba pas pripeti med vsako vožnjo.

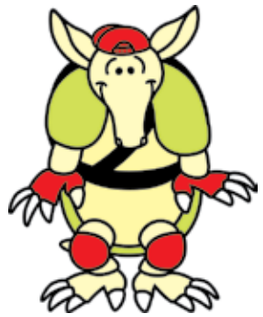
KAJ O PRIPENJANJU OTROK DOLOČA ZAKON

Zakon pravi...

Zakon o varnosti cestnega prometa v 102. členu v 14. točki določa: Med vožnjo v dvoslednem motornem vozilu z vgrajenim zadrževalnim sistemom mora biti otrok, mlajši od 12 let ali manjši od 150 cm, zavarovan z zadrževalnim sistemom, ki je primeren otrokovi telesni rasti in telesni masi.
V osebnem avtomobilu, v katerem zaradi konstrukcijskih lastnosti avtomobila otroka ni mogoče zavarovati na tak način, sme sedeti tak otrok le na zadnjem sedežu.
V 16. točki je določeno, da se z globo 120,00 € kaznuje za prekršek voznik, ki ravna v nasprotju z določbami tega člena.

Pasavček pravi...

PASAVČEK JE MOJ PRIJATELJ,
Z NJIM JE V AVTU VEDNO VARNO,
VOZIT SE JE RES ZABAVNO,
ČE VSI VEMO KAJ JE RED:
RED JE VEDNO PAS PRIPET!

OČKU REČEM AL PA MAMI,
DA ME S PASOM VARNO SPRAVI,
VSI NAJ VEMO, KAJ JE RED:
RED JE VEDNO PAS PRIPET!

Tudi nosečnica mora biti pripeta s pasom

ALI SE LAHKO PRIPENJAJO Z VARNOSTNIM PASOM TUDI NOSEČNICE?

Tudi bodoče mamice naj med nosečnostjo uporabljajo varnostni pas, saj ne bo v ničemer škodil še nerojenemu otroku. Pomembno je, da si pas pravilno namestijo tako, da spodnji del pasu poteka pod trebuhom, gornji pa preko ramena. Ob morebitni nesreči pas ne bo poškodoval nerojenega otroka, pač pa bo zadržal telo nosečnice, da ne bo udarilo ob volanski obroč ali ob armaturno ploščo. Tak udarec je veliko bolj nevaren kot pa pritisk, ki ga povzroči pas na telo nosečnice ob morebitni nesreči.

NAROBE

PRAVILNO

NAPOTKI ZA NAKUP SEDEŽA

Pri nakupu sedeža si lahko pomagate s temi kratkimi napotki. Odločite se za sedež, pri katerem vam bodo prodajalci znali dobro svetovati, kako ga namestite v avto - še boljše seveda je, če vam to tudi pokažejo - in v katerem se bo otrok dobro počutil.

* VOZILO - preverite, ali so to izdelki, ki jih proizvajalec vozila priporoča, oziroma ali so pri sedežu omejitve, da jih v določena vozila ni mogoče dobro pritrditi. Že pri nakupu sedeža morate upoštevati, v kakšen avtomobil ga boste pritrdili. Če boste sedež večkrat prestavljali, na primer v drug avtomobil, bodite še posebej pozorni, da bo njegovo pritrjevanje in snemanje čim bolj preprosto. Upoštevajte, da vsi sedeži niso prilagojeni za pritrditev na sredino zadnje klopi, kjer je sicer najbolj primerno mesto za pritrditev sedeža. Če zahteva proizvajalec sedeža pritrditev s tritočkovnim varnostnim pasom, lahko sedež namestimo na sredino zadnje klopi le, če imamo v avtomobilu vgrajen tak pas.

Pri nakupu novega avtosedeža upoštevamo...

* USTREZNOST SEDEŽA - sedež mora ustrezati standardu (trenutno sta to ECE 44/03 in novejši ECE 44/04) in mora imeti oranžno nalepko, na kateri so navedeni podatki o izpolnjevanju pogojev.
* NAMESTITEV V AVTO - preverimo, ali se da sedež dobro namestiti v avto, ali ga je mogoče preprosto namestiti, ali so navodila za namestitev in uporabo jasna in razumljiva, ali lahko sedež prestavimo tudi v drugo vozilo, če otroka vozi kdo drug. Če prestavljate sedež iz enega avtomobila v drugega, morate vedno znova preveriti, ali je sedež dovolj temeljito pritrjen. Le po navodilih izdelovalca pritrjen sedež zagotavlja popolno varnost!
* VARNOST OTROKA - preverimo, ali je pripenjanje otroka v sedež preprosto in omogoča hitro ter zanesljivo zaščito.
* UPORABNOST IN UDOBJE - otrok mora varnostni sedež sprejeti za svojega, zato mu izberite takšen sedež, v katerem se bo dobro počutil. Pri nakupu upoštevajte tudi, da mora imeti sedež prevleko iz prijetnega materiala, na primer tkanine iz naravnih snovi. Prevleka mora biti pralna in zato lahko snemljiva s sedeža, da jo lahko preprosto snamemo in operemo. Po možnosti izberite sedež svetlejših barv. Sedež temnih barv je namreč poleti bolj vroč. Pazite tudi na to, da otrokovo telo ne pride v stik s kovinskimi ali plastičnimi deli, ki so poleti lahko hitro zelo vroči. Otrok se mora v sedežu počutiti svobodnega. Pazite tudi na to, da ima otrok v sedežu dovolj prostora za gibanje nog. Otroci v avtomobilu pogosto tudi zaspijo - za krajši ali daljši čas. Zato mora imeti sedež dovolj bočne opore, da je otrok varen tudi med spanjem in da tedaj čim manj opleta s telesom in glavo.

Nalepka ima naslednje elemente:

ECE 44/04 – oznaka pomeni zagotovilo, da sedež ustreza navedenemu standardu

Universal : pojasnjuje, da je sedež namenjen uporabi v vseh modelih avtomobilov

9-36 kg: sedež je primeren za otroke navedene telesne teže

E1 – oznaka je dokaz, da je bil sedež preizkušen, številka ob črki E pa je oznaka države, katera je izdala ECE homologacijo (1 je oznaka Nemčije, 2 je Francija, 3 je Italija, 4 je Nizozemska,...)

04301171 – številka testa, posebej pomembni sta prvi dve številki 04, ki označujeta, da sedež ustreza standardu ECE 44/04 in drugi dve, ki sta številki inštituta, kjer je bil sedež testiran (30 je številka zelo kvalitetnega Nemškega inštituta), zadnje štiri številke so številke testa modela avtosedeža

Nr. 0060854 – serijska št. sedeža

Sedež mora imeti oznako, da je testiran

Standard ECE 44/04

KAKO SE TESTIRAJO OTROŠKI VARNOSTNI SEDEŽI?

Vsi avtosedeži, ki so v prodaji na evropskem trgu, morajo ustrezati mednarodnemu standardu ECE R44/04. Standard zagotavlja, da so posamezni deli sedeža (školjka, ogrodje, pasovi, prevleke) izdelani iz ustreznih materialov, da je sedež uspešno prestal teste varnosti in se da ustrezno namestiti v osebni avto z isofix sistemom ali s tritočkovnim avtomatskim varnostnim pasom. V skladu s standardom ECE 44/04 mora biti otroški varnostni avto sedež preizkušen, kako zaščiti otroka pri čelnem trku s hitrostjo 50 km/h. Novi standard vnaša tudi preizkuse sedežev z isofix pritrditvijo, zaostruje dinamične obremenitve, ki jih mora sedež prenesti ter zahteva večji nadzor pri proizvajalcih otroških avtosedežev.

Odsvetujemo uporabo sedežev, ki so bili narejeni v skladu s starimi standardi (ECE 44/01 ali 44/02), saj stari sedeži ne zagotavljajo enake stopnje varnosti, poleg tega pa z leti materiali, iz katerih so narejeni sedeži, izgubljajo svojo elastičnost in trdnost.

Potrošniške ter avtomobilistične revije in organizacije opravljajo tudi dodatne teste otroških varnostnih sedežev. Pri teh testih presojajo sedeže tudi na podlagi dodatnih meril, od takšnih, ki sodijo bolj na področje prijazne uporabe (kakšna je prevleka pri vzdrževanju, ali ima sedež dodatne predale za shranjevanje), do takšnih, ki sodijo na področje večje varnosti in preizkušajo sedeže v bolj zahtevnih razmerah (trki z večjo hitrostjo ali pod drugačnimi koti, npr. bočni trki). Pri izbiri sedeža je zato koristno preveriti, kako se je sedež izkazal tudi na teh preizkusih in po kakšnih merilih so sedeži na nekem testu razvrščeni.

MOJ OTROK SE NOČE VOZITI V OTROŠKEM VARNOSTNEM SEDEŽU!

Veliko staršev se srečuje s podobno težavo. Večinoma se pojavlja pri otrocih, ki kot dojenčki med vožnjo niso bili nameščeni v otroškem sedežu, ali pa pri otrocih, kjer starši niso dosledno vztrajali pri zahtevi, da je otrok v sedežu.

* Za pripravljenost otrok, da se bodo vozili pravilno pripeti in nameščeni v otroškem sedežu, je pomembno najprej to, da so starši in drugi, s katerimi se otrok v avtomobilu vozi, prepričani o nujnosti uporabe sedeža in varnostnih pasov za otrokovo varnost. Tako otroci, ki se že od rojstva vedno vozijo pripeti v ustreznem otroškem sedežu, sploh ne čutijo potrebe, da bi se tej zahtevi upirali.
* Prav tako je pomembno, da smo pri tem dosledni ter da je otrok res pripet med vsako vožnjo z avtomobilom. Sicer se nam lahko hitro zgodi, da se otrok začne pogajati, kdaj bi bil pripet in kdaj ne.
* Pomembno je tudi, da se o tem dogovorimo tudi z vsemi ostalimi odraslimi, s katerimi se otrok vozi v avtomobilu (npr. babice in dedki itd.).
* Nekaj problemov se lahko pojavi tudi s starostjo otroka, češ »sedaj sem pa že toliko velik, da ne potrebujem več stolčka«. Tej najstarejši skupini, dokler otrok ne doseže višine 150 cm (okrog 12. leta), so namenjene posebne podloge - jahači, otrok pa je pripet z običajnim varnostnim pasom. Tudi tu moramo starši neomajno vztrajati, da je pripetost nujni pogoj za varno vožnjo.
* Včasih se starši srečujejo s težavo, da otrok odkrije, kako se odpne varnostni pas, in nato navdušeno pritiska na ključavnico in odpenja pas. Preprosta rešitev je, da pas za nekaj časa obrnemo, da otrok ne doseže gumba na ključavnici.
* Predvsem pa moramo biti s svojim ravnanjem zgled in se res vedno pripnemo z varnostnim pasom, ko sedemo v avto, ne glede na dolžino vožnje ali sedež, na katerem sedimo.

NAROBE

NAROBE

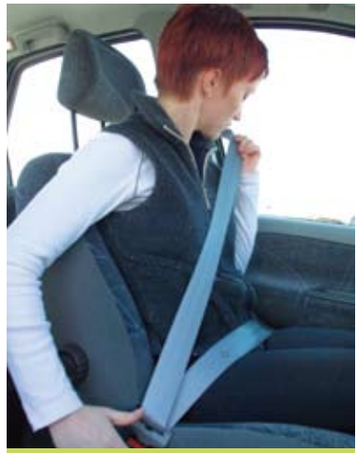
Tako otrok med vožnjo ni varen

PRIPNITE SE

Preden zaženete motor, se pripnite z varnostnim pasom. Preverite, ali so trakovi pasu poravnani, in rahlo potegnite pas v smeri proti zgornjemu pritrdilnemu mestu. Tako boste zagotovili, da se bo pas kar najbolj prilegal telesu. Le tako boste zagotovili njegovo pravilno delovanje.

Varnostni pas je nujen pogoj za ustrezno zaščito z varnostnim mehom. Nepripet voznik ali potnik lahko v primeru, če se varnostni meh sproži, dobi zelo hude in neprijetne poškodbe obraza.

V osebnem avtomobilu morajo biti pripeti tudi vsi potniki (na prednjem in zadnjih sedežih). Nepripeti potniki na zadnjih sedežih ogrožajo poleg sebe tudi voznika in potnika na prednjem sedežu.

PRAVILNO

Preverite tudi, ali imate pravilno nameščen sedež in vzglavnik. Med vožnjo je voznik, ki ima naslon sedeža nastavljen preveč položno, preveč odmaknjen od naslona in vzglavnika, zato ima bistveno slabšo oporo, pa tudi zaščito. Vzglavnik naj bo nastavljen tako, da je zgornji rob vzglavnika poravnan z vrhom glave.

NAPAKE PRI UPORABI SEDEŽEV

NAROBE

SEDEŽ NI PRAVILNO PRITRJEN

* sedež za dojenčka je obrnjen narobe - otrok gleda v smer vožnje, postavljen je na prednji sedež v avtomobilu, varnostni meh pa ni izključen
* sedež ni pravilno pripet z avtomobilskim varnostnim pasom
* še zlasti nevarno pa je, če je avtosedež pritrjen s trakovi ali vrvicami
* sedež je slabo pritrjen in ne daje stabilne opore - vožnja v takšnem sedežu je za otroka neprijetna
* avtosedež mora biti pritrjen v avto v skladu z navodili proizvajalca sedeža in avtomobila

SEDEŽ NI PRIMEREN ZA OTROKOVO TEŽO, VIŠINO IN STAROST

* pri sedežu za dojenčke je otrokova glavica više od roba sedeža
* otrok je premajhen za sedež, trakovi ali varnostni pas potekajo precej više, kot so otrokova ramena
* otrok je prerasel sedež, otrokova ramena so više, kot je vrh vpenjanja naramničnih pasov
* otrok težji od 18 kg mora biti obvezno v sedežu skupine II + III in pripet z avtomobilskim varnostnim pasom

NAROBE

PRAVILNO

OTROK V SEDEŽU NI PRAVILNO PRIPET

* trakovi varnostnega pasu so zaviti in premalo zategnjeni
* varnostni pas ne poteka pravilno, npr. pri jahaču pod rogljema
* otrok sploh ni pripet v sedežu.

SO OTROCI V AVTU RES VARNI?

Žal je pravilen odgovor: »Lahko bi bili!« Evropski projekt Pasavček nam je namreč omogočil načrtno spremljanje ustrezne zaščite otrok v osebnih avtomobilih. Vsako leto je organizirano opazovanje in merjenje pripetosti z varnostnim pasom in uporabe otroških varnostnih sedežev. Prve meritve so pokazale, da je v Sloveniji v avtu ustrezno zaščitena dobra polovica (53,7 %) otrok, zadnje kažejo, da je stanje boljše, ustrezno je zavarovanih tri četrtine otrok (70,9 %), a še vedno je kar dobra četrtina otrok, ki nima ustreznega varnostnega sedeža. Žal se to odraža tudi pri podatkih o mrtvih in poškodovanih v cestnem prometu.

Od leta 1991 je na naših cestah ugasnilo življenje 479 otrok in mladostnikov starih do 18 let, več kot 27.000 pa je bilo poškodovanih. V času odkar je Slovenija samostojna, smo izgubili za celo šolo otrok, število poškodovanih mladostnikov bi nadomestilo prebivalce večjega mesta. Kakšna bi bila slika, če bi bili po ulicah le otroci v povojih, na invalidskih vozičkih in na bolniških posteljah? Koliko tragedij se skriva za temi strahotnimi številkami, ne ve nihče. Vemo, da so številke nesprejemljive in dejstvo, da smo prepolovili število mrtvih otrok v primerjavi z enako dolgim obdobjem pred osamosvojitvijo (od leta 1973 do 1990 je umrlo 1021 otrok in mladostnikov), je lahko le spodbuda, da z delom nadaljujemo. Uspešni pa bomo, če najmlajši ne bodo žrtve prometnih nesreč in med njimi ne bo hudo

poškodovanih. V zadnjih letih, se je bistveno zmanjšalo število žrtev med otroci do 15. leta starosti. Nerazumljivo pa je, da so žrtve prometnih nesreč predvsem kot potniki v osebnem avtomobilu. Tega, da ne znamo ali nočemo zaščititi otroka v avtu, ko je naš sopotnik in je odvisen le od našega zgleda in ravnanja, enostavno ni možno razumeti. Verjetno se otrok najbolje počuti, če sedi v maminem naročju. A nekaj so dobri občutki in mamin prijeten dotik, drugo pa so sile ob prometnih nesrečah. Že pri trku vozila, ki vozi s hitrostjo 50 km/h, se naša naletna teža poveča več kot 30 krat. Mamica, ki ni pripeta z varnostnim pasom, stisne otroka ob armaturo z naletno težo okoli ene tone in pol. Tolikšne sile si sploh ne znamo predstavljati. Ker se nas večina boji padca v globino, pa si lahko predstavljamo, da je sila ob trku s hitrostjo 50 km/h v zid, enaka padcu s strehe večje družinske hiše. Zato si vedno pripnimo varnostni pas in pripnimo v sedež tudi otroka. Za otroka varnostni sedež ni oklep, ki bi ga utesnjeval. Sedež mu omogoča boljši pogled iz vozila, saj je dovolj visok, da vidi skozi okno.

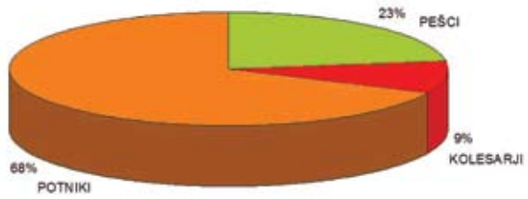
Otroci, ki so v ustreznem varnostnem sedežu pripeti z varnostnim pasom, so bistveno bolj varni ob morebitnih nesrečah, pa tudi ob ostrih zaviranjih, saj jih sedež še dodatno zaščiti. Z uporabo varnostnih sedežev bi bilo v prometnih nesrečah manj mrtvih otrok, veliko poškodovanih otrok, ki imajo lahke trajne posledice, pa bi dobilo le nekaj modric in prask.

Dober zgled in ustrezne navade, ki se oblikujejo v otroških letih, ostanejo tudi v težkih mladostniških letih odraščanja in celo življenje.
Vseh teh podatkov vam nismo pripravili zato, da bi vas strašili. Želimo vam le predlagati, da storite nekaj zase in za svoje otroke. Predlagati, da lahko storite to že danes, ker bo jutri morda prepozno. Žal se nesreče ne dogajajo le drugim, udeleženi smo lahko tudi sami, četudi smo še tako previdni. In neodgovorno je, da ne storimo tega, kar je tako preprosto in lahko dosegljivo. Pripnite si pas in ustrezno zaščitite tudi otroka.

Delež mrtvih otrok, starih do 9 let, za obdobje 1999 do 2008

Delež poškodovanih otrok, starih do 9 let, za obdobje 1999 do 2008

SPV, vir MNZ

KAKO JE Z UPORABO IN NAKUPOM STARIH SEDEŽEV?

Stari sedeži: da ali ne?

Tako kot se je v zadnjih letih bistveno izboljšala varnost vozil, so tudi novejši sedeži izdelani v skladu s strožjimi varnostnimi zahtevami. Starih sedežev, ki ne ustrezajo novejšem ECE 44/04, ne priporočamo (sedeži so brez oznak ali z oznakami ECE 44/01 ali ECE 44/02). Poleg tega ne priporočamo uporabe sedeža, v katerem je bil otrok ob trku, čeprav ni vidnih posledic. Lahko pa je prišlo do nevidnih poškodb pasov, zaponk in ključavnice, poškodb školjke sedeža ali nosilne konstrukcije, kar lahko ob morebitnem močnejšem trku pomeni, da sedež ne bo opravil svoje vloge. Pred nakupom starega sedeža se zato posvetujte s strokovnjakom.

Najem sedeža

Odsvetujemo nakup in uporabo sedežev, starejših od 8 let. Ogrodje večine sedežev je iz umetnih materialov, ki s staranjem izgubljajo prožnost in trdnost, in ob morebitnem trku se energija, ki bi jo moral zadržati sedež, prenese na otroke, zato so sile, ki delujejo nanj, večje. To pa lahko povzroči hujše posledice.

Najem sedeža v splošnem sicer odsvetujemo, razen morda za najmlajšo skupino, ki se uporablja relativno kratek čas. Pri najemu ali sposoji sedeža moramo vedno preveriti ali sedež ustreza homologacijskim standardom (ECE), preverimo pa tudi starost sedeža (sedeže stare nad 5 let odsvetujemo) ter morebitne poškodbe sedeža (saj če je bil sedež z otrokom udeležen v hujši prometni nesreči ni več dovolj varen).

PRVA VOŽNJA – VARNA VOŽNJA

Prva vožnja – varna vožnja

V okviru projekta Prva vožnja, varna vožnja izvajamo usposabljanja medicinskega osebja v porodnišnicah po Sloveniji, da lahko svetujejo staršem o varni vožnji otrok in uporabi otroških varnostnih sedežev. Prav tako pa v nekaterih lahko prikažejo pravilno uporabo avtosedeža za dojenčke na posebnem demonstracijskem sedežu (Porodnišnica v Splošni bolnici Izola, porodnišnica v Splošni bolnici Ptuj, v Postojni, Murski Soboti in Novem mestu).

Poleg tega pa izvajamo in organiziramo za bodoče starše predavanja v okviru šol za starše, ki niso obvezna ampak del dodatnega programa. Starše na teh srečanjih seznanimo s pravilno uporabo in namestitvijo otroških varnostnih sedežev za različne starostne skupine in vrste otroških sedežev. Na predavanju teoretično in praktično prikažemo, zakaj in na kakšen način je potrebno uporabljati otroške varnostne sedeže, kar tudi podpremo z video vsebinami o nepravilni uporabi. V sklopu predavanja lahko prisotni ob koncu tudi sami preizkusijo namestitev otroških varnostnih sedežev na demo avtosedežu, predavatelji pa so jim na voljo za morebitna dodatna vprašanja. Za sedaj potekajo takšna predavanja v okviru ljubljanske porodnišnice ter zdravstvenega doma v Domžalah.

ZGODBICA ZA OTROKE

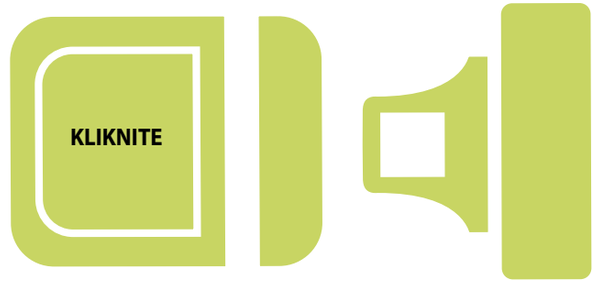
ANJA IN MARKO SE VSAK DAN VOZITA V ŠOLO IN VRTEC. IN SICER JU MAMICA ZJUTRAJ PELJE PREDEN GRE V SLUŽBO. KER SE ZJUTRAJ VEDNO MUDI, ANJA PA JE ŽE VELIKA PUNCA, SAMA SEDE V AVTO NA SVOJ JAHAČ IN SI PRIPNE VARNOSTNI PAS. VEDNO PREVERI, DA PAS NI ZAVIHAN, DA POTEKA POD ROGLJEMA NA JAHAČU TER PREKO SPONKE NA NASLONJALU ZA GLAVO. PAS VEDNO DOBRO ZATEGNE, TAKO DA JI POTEKA TRDNO OB TELESU.
MAMICA PA MEDTEM PRIPNE MARKA, KI ŠTEJE ŠELE 3 LETA IN IMA ŠE PRAVI OTROŠKI SEDEŽ. MARKO RAD SEDI V OTROŠKEM SEDEŽU, KI JE NJEGOVE NAJLJUBŠE BARVE: MODER KOT MORJE. MAMICA DOBRO ZATEGNE PASOVE NA SEDEŽKU TER PREVERI, DA JE SEDEŽ TRDNO NAMEŠČEN V AVTOMOBILU. NATO ŠE SAMA SEDE NA VOZNIŠKI SEDEŽ IN VPRAŠA: »KAJ ŽE PRAVI PASAVČEK?« OBA, MARKO IN ANJA, GLASNO ZAKLIČETA: »RED JE VEDNO PAS PRIPET!« TAKO SI TUDI MAMICA PRIPNE VARNOSTNI PAS, GA PORAVNA IN ZATEGNE, PRIŽGE MOTOR IN AVTO ŽE PELJE PROTI VRTCU IN ŠOLI.

ANJINA SOŠOLKA NINA PA SE V ŠOLO PRIPELJE S ŠOLSKIM AVTOBUSOM. ZJUTRAJ GRE PREVIDNO PEŠ DO AVTOBUSNE POSTAJE BLIZU NJIHOVE HIŠE TER POČAKA, DA AVTOBUS PRIPELJE. NA AVTOBUSU SE USEDE NA SVOJE STALNO MESTO, TER SI PRIPNE VARNOSTNI PAS PREKO BOKOV. MED VOŽNJO Z VIŠINE OPAZUJE PROMET IN SOSEDNJE AVTOMOBILE. VČASIH KOMU TUDI POMAHA, TAKO ZA POZDRAV. PRI ŠOLI AVTOBUS USTAVI, NINA PA PREVIDNO PREČKA CESTO NA PREHODU, KJER JO POSEBEJ VARUJE ŠOLSKI PROMETNIK. ANJA VČASIH NINI ZAVIDA, KER SE PELJE S PRAVIM AVTOBUSOM, TAKO DA KOMAJ ČAKA, DA BODO Z UČITELJICO ODŠLI NA EKSKURZIJO V KEKČEVO DEŽELO S PRAVIM AVTOBUSOM Z VARNOSTNIMI PASOVI.

Zgodbo preberi (lahko ti pomaga tudi eden od staršev), vzemi A4 list ter nariši, kar si si zapomnil. Nato se ob risbi pogovori s staršem tudi o tvoji varni vožnji in pravilnem ravnanju. K uporabi varnostnih pasov spodbudi še druge, saj mora biti varnostni pas pripet na vseh sedežih v vozilu in na vseh vožnjah, tudi najkrajših.

PREVERITE ALI STE OTROKA PRAVILNO NAMESTILI V OTROŠKI SEDEŽ?

- ☑ Otroški sedež je dobro pritrjen na sedežu avtomobila, tako da se ne premika.
- ☑ Otrok v sedežu udobno sedi.
- ☑ Trakovi varnostnega pasu so poravnani.
- ☑ Varnostni pas pri otroku je dovolj tesno zategnjen.
- ☑ Varnostni pas gre čez otrokovo ramo in ne ob vratu.
- ☑ Varnostni pas gre čez otrokove boke.
- ☑ Varnostni pas je speljan pod stranskimi vodili (nasloni za roke).
- ☑ Otrokove igrače niso pod trakovi varnostnega pasu.

Ta droben KLIK, ki ga slišite, ko pripnete varnostni pas, je vez z življenjem. Naj se oglasi takoj, ko posadite otroka v otroški sedež in ko sami sedete v avto!

